

ADAT A MAGYAR KÖNYVKIADÁS TÖRTÉNETÉHEZ

Az alábbi levél írója Ballagi Mór. Rayka Terézhez, a magyar ifjúsági irodalom egyik úttörőjéhez írta e levelet. A levél szomorú képet nyújt arról, milyen lehetőséget kaptak íróink a könyvkiadás terén a múltban, és mi lett a sorsa egy-egy nehezen megjelent műnek.

»Tisztelt Nagysád!

Szégyenkezve fogok e levél írásához, melylyel neveltlenségnek látszó mulasztást kell helyrehoznom... Most hát sietek eleget tenni kívánságának, és küldöm ide mellékelve a Heckenast Ur levelét. Ami Nagysád munkájának sorsát illeti, ez így áll: A »Flóri és Kálmán«-ból van készletben 900 példány, elkél évenként 140—150 példány, kikerülhet tehát új kiadásra a sor 5 vagy 6 esztendő alatt. A »Flóri új könyvéből« van még 1400 példány, évenként elkél 120-130 példány, eszerint új kiadásra 10 év előtt gondolni sem lehet. A költemények épenséggel nem kelnek. Ilyesmire magyar íróknak készen kell lennie. Salamon Ferencznek klasszikus »Hódoltság történeté«-ből Heckenast 400 példányt a sajtosnak adott el. Hol ilyesmi történhetik, ott az író soha sem számíthat illőszámú közönségre!

Budapesten Mártz. 19-én.
1876.

alázatos szolgája

BALLAGI MÓR.

(A levél a sárospataki könyvtár birtokában.)

Közlő: Dr. BAKOS JÓZSEF

ADATOK A THALY-VITÁHOZ

Ismeretes, hogy a kuruc balladák hitelességének kérdésében Riedl Frigyes érveit két pataki tanár: Harsányi István és Gulyás József próbálták cáfolni. »A kuruc balladák hitelessége« című és Sárospatakon, 1914-ben megjelent munkájukban a »Bujdosó Rákóczi« költeménnyel kapcsolatban utalnak azokra az értesülésekre is, amelyeket Vikár Bélától és Győrffy Istvántól kaptak. Az alábbiakban közöljük azokat a leveleket, amelyekre csak utalás történt, mert úgy éreztük, hogy e levelek tudománytörténeti jelentősége is elvitathatatlan.

Vikár Béla levele Harsányi Istvánhoz:

»Bpest, 1914. IV. 3. T. Kollega Úr! Most vett b. soraira sietek válaszolni. Endrődi azt a költeményt szóról szóra a néptől vette. Fabó könyve előtt megjelent az a dal a B. H. egyik húsvéti (H. J. megjegyzése: karácsonyi 1904!) számában, Zempléni Árpádné Révész Anikótól lekotázva. Sajnos, nekem nincs meg, de tőle megtudható a közlés kelte, s talán el is küldi az ill. számot kölcsönkép. Én a dalt Lovétén, Udvarhely m. vettem föl fonográfba s onnan jegyezte le Z-né. A közlő egy 45 év körüli székely asszony volt, aki a dalt

1863-ban tanulta kiszolgált katonáktól. Kétségkívül kuruckori. Azonban nem érv Riedl ellen, mert ő nem tagadja le a kuruc költést, (hogy is lehetne!), csak 10, mondd: tíz költeménynek Thalytól származását vitatja. Méltóztassék a vitatottak bármelyikéről kideríteni, hogy honnan ered, az bizonyítás lenne R. ellen, a többire nézve még mindig joggal fennmarad a kétség, Riedl észrevételei alapján, melyeket még tetemesen szaporítani lehet! A tárgy kétségkívül megérdemli, hogy végére járjunk, s magam is kívánok vele foglalkozni. Mintegy 20 000 db-ra terjedő szöveggyűjtésem számos adalékot foglal magában a kuruckor költészetére nézve. Legfőbb aggodalmam R. ellen az, hogy Thaly — aki gyöngye költő volt — hogy írhatott oly remekműveket, minők a vitatott költemények többnyire. Ez az, amivel így röviden szolgálhatok. Öröömre lesz, ha igen t. Kollega Úrnak használhattam vele. Öszinte tisztelettel és hazafias üdv. Vikár Béla.

Győrffy István levele ebben az ügyben:

»Igen tisztelt Uram! Dr. Semayer Vilibald osztályigazgató úr megbizásából ide mellékelve küldöm az osztályunk gyűjteményében levő »Fordulj kedves lovam« kezdetű dal teljes szövegét, mely mindössze 4 sor. Kiváló tisztelettel: Bpest, 1914. IV. 8. Dr. Győrffy István.«

»Melléklet: — Leltári sz. 51851. — L ö v é t e. C. dal (III-ik a hengeren.) (Endrődi S.) Éneklő: Dömötör Juli.

Fordulj kedves lovam Lengyelország felé,
Usse jövök többet most már visszafelé
(Endr.: én már soha)
Szegény hazámat már többé nem láthatom
(E.: sohase)
Nincsen ojjan bánat, mint az én bánatom.
1904. VI. 11.«

Vikár Béla újabb levele:

»Bp. 1914. IV. 5. Igen tisztelt Kollega Úr! Ha Z-né nem küldené meg a tőlem való, nála szószerint közölt szöveget, szívesen ki fogom keresni, s önnek külön is elküldeni. A Z-né közölte tőlem leírt szöveg kb. teljesen azonos az E-i félével. E. tudott a Z-féle publikálásról, de nem tett rá megjegyzést. Ő sokszor nyaralt Erdélyben s ott hallotta e dalt. Szíves üdv. Vikár B.«

(A levelek a sárospataki könyvtár birtokában.)

Közli: Dr. BAKOS JÓZSEF